Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

_____ Віталій СЕРЬОГІН

«31» серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО ЗА УЧАСТІ ІНОЗЕМНИХ ОСІБ

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

галузь знань - 29 Міжнародні відносини

спеціальність - 293 Міжнародне право

освітня програма - Міжнародне право

вид дисципліни - за вибором

факультет - юридичний

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету

31 серпня 2026 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Гура Максим Васильович, к.ю.н., старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету

Протокол № 1 від 28 серпня 2026 року

Завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін Олена УСТИМЕНКО

Програму погоджено с гарантом освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Міжнародне право»

Гарант освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
«Міжнародне право» Євген ТІТОВ

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від 31 серпня 2026 року, № 1

Голова науково-методичної комісії
юридичного факультету Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Цивільне судочинство за участі іноземних осіб» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів зі спеціальності 293 Міжнародне право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – оперування та опанування студентами загальними знаннями про поняття, цілі та принципи забезпечення цивільного судочинства за участю іноземних осіб; теоретичними положеннями, що дозволяють вирізняти механізми реалізації правосуддя за участю іноземців; характеристики взаємодії України з державами Європи на предмет реалізації цивільного судочинства; базовими юридичними відомостями про судочинство за участю іноземних осіб; специфікою інституційних механізмів захисту прав іноземців у цивільному судочинстві.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є визначення та аналіз правових проблем, формування та обґрунтування правових позицій та застосування отриманих знань у практичних ситуаціях.

1.3. Кількість кредитів – 5

1.4. Загальна кількість годин – 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
8-й	8-й
Лекції	
30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
30 год.	6 год.
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
90 год.	136 год.
Індивідуальні завдання	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

ЗК 2. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 13. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ФК5. Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права з таких галузей, як: право міжнародних договорів, право зовнішніх зносин, міжнародне повітряне право, міжнародне морське право, міжнародне космічне право, право міжнародних організацій, право прав людини, міжнародне економічне право, міжнародне екологічне право, міжнародне кримінальне право, право міжнародної безпеки, міжнародне гуманітарне право.

ФК8. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як:

конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

ФК11. Здатність надавати юридичні висновки і консультації з питань міжнародного права, національного права України та зарубіжних держав; визначати юридичні ризики тих або інших зовнішньополітичних або зовнішньоекономічних ініціатив, підбирати шляхи їхньої мінімізації.

ФК13. Здатність вести дипломатичне та ділове листування, працювати з міжнародними документами: договорами, актами міжнародних організацій тощо, – аналізувати їхній характер і юридичний статус, складати проекти та супровідну документацію українською й іноземними мовами.

ФК16. Здатність адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

ПРН1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин;

ПРН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел;

ПРН7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами;

ПРН13. Доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з актуальних питань міжнародного права;

ПРН14. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності

ПРН19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей національного права; міжнародного права; європейського права і права Європейського Союзу.

1.8. Пререквізити: Теорія держави та права. Цивільне право. Цивільний процес.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Загальні положення про цивільне судочинство за участю іноземних осіб

Поняття цивільного судочинства за участю іноземних осіб. Особливості реалізації судочинства за участю іноземних осіб. Джерела цивільно-процесуального регулювання судочинства за участю іноземних осіб.

Тема 2. Засади цивільного судочинства за участю іноземних осіб

Поняття та система засад цивільного судочинства за участю іноземних осіб. Принцип Верховенства права. Принцип пропорційності. Принцип гласності. Принцип диспозитивності. Практика ЄСПЛ у принципах цивільного судочинства за участю іноземних осіб

Тема 3. Джерела правового регулювання цивільного судочинства за участю іноземних осіб

Поняття та система джерел правового регулювання цивільного судочинства за участю іноземних осіб. Міжнародно-правові угоди правового регулювання цивільного судочинства за участю іноземних осіб. Спеціалізовані закони у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб.

Тема 4. Учасники цивільного судочинства за участю іноземних осіб

Суд, як основний учасник цивільного судочинства за участю іноземних осіб. Процесуальний статус іноземця у цивільному судочинстві. Правовий статус дипломатичної установи у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб.

Тема 5. Правовий статус іноземців у цивільному судочинстві

Поняття, процесуальні права та обов'язки іноземців у цивільному судочинстві. Механізми реалізації прав та обов'язків іноземців у цивільному судочинстві. Особливості застосування положень ЗУ «Про міжнародне приватне право» в цивільному судочинстві.

Тема 6. Підсудність судам України цивільних справ з іноземним елементом

Поняття та особливості підсудності цивільних справ з іноземним елементом. Особливості застосування положень ЗУ «Про міжнародне приватне право». Винятки у підсудності цивільних справ з іноземним елементом.

Тема 7. Судові доручення про надання правової допомоги

Поняття, зміст, структура судових доручень. Особливості написання окремих видів судових доручень.

Тема 8. Виконання в Україні судових доручень

Поняття та загальні положення процесу виконання в Україні судових доручень. Виконання судових доручень у судовому засіданні. Виконання судових доручень уповноваженим працівником суду за місцем проживання фізичної особи чи місцем реєстрації юридичної особи.

Тема 9. Виконання судового доручення іноземного суду

Порядок звернення до суду про виконання доручення іноземного суду. Підстави відмови у прийнятті судового доручення іноземного суду. Протокол судового засідання про виконання доручення іноземного суду

Тема 10. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами

Порядок звернення до закордонної дипломатичної установи. Підстави відмови виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами. Оформлення результатів звернення до дипломатичної установи у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб

Тема 11. Оскарження судових доручень у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб.

Поняття та процедура оскарження судових доручень у цивільному судочинстві за участі іноземних осіб. Суб'єкти оскарження судових доручень у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб.

Тема 12. Шляхи удосконалення взаємодії України та іноземних держав у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб

Проблеми взаємодії України та іноземних держав у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб. Способи удосконалення взаємодії України та іноземних держав у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лек.	пр.	лб	інд.	с.р.		л.	пр.	л	і.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Загальні положення про цивільне судочинство за участю іноземних осіб	12	2	2			8	8	2	2			4
Тема 2. Засади цивільного судочинства за участю іноземних осіб	12	4	2			6	16	2	2			12
Тема 3. Джерела правового	14	2	4			8	16	2	2			12

регулювання цивільного судочинства за участю іноземних осіб												
Тема 4 Учасники цивільного судочинства за участю іноземних осіб	12	2	2			8	14	2				12
Тема 5. Правовий статус іноземців у цивільному судочинстві	14	4	2			8	12					12
Тема 6. Підсудність судам України цивільних справ з іноземним елементом	12	2	2			8	12					12
Тема 7. Судові доручення про надання правової допомоги	12	2	2			8	12					12
Тема 8. Виконання в Україні судових доручень	10	2	2			6	12					12
Тема 9. Виконання судового доручення іноземного суду	12	2	2			8	12					12
Тема 10. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами	12	2	2			8	12					12
Тема 11. Оскарження судових доручень у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб	10	2	4			6	12					12
Тема 12. Шляхи удосконалення взаємодії України та іноземних держав у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб	18	4	4			8	12					12
Усього годин	**150**	**30**	**30**			**90**	**150**	**8**	**6**			**136**

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Загальні положення про цивільне судочинство за участю іноземних осіб	2 (2)
2.	Засади цивільного судочинства за участю іноземних осіб	2 (2)
3.	Джерела правового регулювання цивільного судочинства за участю іноземних осіб	4 (2)
4.	Учасники цивільного судочинства за участю іноземних осіб	2
5.	Правовий статус іноземців у цивільному судочинстві	2
6.	Підсудність судам України цивільних справ з іноземним елементом	2
7.	Судові доручення про надання правової допомоги	2
8.	Виконання в Україні судових доручень	2
9.	Виконання судового доручення іноземного суду	2
10.	Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами	2
11.	Оскарження судових доручень у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб	4
12.	Шляхи удосконалення взаємодії України та іноземних держав у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб	4
Разом		**30 (6)**

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Тема 1: Загальні положення про цивільне судочинство за участю іноземних осіб Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми	8 (4)
2.	Тема 2 Засади цивільного судочинства за участю іноземних осіб Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6 (12)
3.	Тема 3. Джерела правового регулювання цивільного судочинства за участю іноземних осіб Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	8 (12)
4.	Тема 4. Учасники цивільного судочинства за участю іноземних осіб Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	8 (12)
5.	Тема 5. Правовий статус іноземців у цивільному судочинстві Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	8 (12)
6.	Тема 6. Підсудність судам України цивільних справ з іноземним елементом Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом; ознайомитися з ключовими міжнародними документами за темою; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	8 (12)
7.	Тема 7. Судові доручення про надання правової допомоги Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом; ознайомитися з ключовими міжнародними документами за темою; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	8 (12)
8.	Тема 8. Виконання в Україні судових доручень. Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом; ознайомитися з ключовими міжнародними документами за темою; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6 (12)
9.	Тема 9 Виконання судового доручення іноземного суду. Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми	8 (12)
10.	Тема 10. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник)	8 (12)

	спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	
11.	Тема 11. Оскарження судових доручень у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом; ознайомитися з ключовими міжнародними документами за темою; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6 (12)
12.	Тема 12. Шляхи удосконалення взаємодії України та іноземних держав у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб. Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом; ознайомитися з ключовими міжнародними документами та документами національного права за темою; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	8 (12)
Разом:		**90 (136)**

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені робочим навчальним планом.

7. Методи навчання

Методи навчання – це впорядковані способи діяльності педагога і студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань. Вони реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності.

Застосовуються три групи методів навчання:

1. словесні – описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, інструктаж щодо особливостей застосування окремих норм, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо;

2. наочні – демонстрація схем, таблиць, малюнків (за наявності);

3. практичні – формування вмінь і навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

8. Методи контролю

Методи контролю – це способи діагностичної діяльності, які дозволяють здійснювати зворотний зв'язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання, ефективність навчального процесу. Контрольні заходи визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському аудиторному занятті у формі усного опитування, виступів студентів, написання та захисту рефератів, контрольних робіт. Поточний контроль проводиться у вигляді письмової контрольної роботи з метою оцінювання знань і умінь, набутих під час вивчення тем відповідного розділу. Письмова контрольна робота може передбачати розгорнуті відповіді на питання, відповіді на тести.

По закінченню вивчення курсу проводиться екзамен у формі письмової екзаменаційної роботи. Письмова екзаменаційна робота може передбачати розгорнуті відповіді на питання, відповіді на тести.

Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні підсумкового контролю з навчальної дисципліни, складає 40. Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

Перелік питань до екзамену

1. Поняття цивільного судочинства за участю іноземних осіб.

2. Особливості реалізації судочинства за участю іноземних осіб.

3. Джерела цивільно-процесуального регулювання судочинства за участю іноземних осіб.

4. Поняття та система засад цивільного судочинства за участю іноземних осіб.

5. Принцип Верховенства права. Принцип пропорційності.

6. Принцип гласності.

7. Принцип диспозитивності.

8. Практика ЄСПЛ у принципах цивільного судочинства за участю іноземних осіб

9. Поняття та система джерел правового регулювання цивільного судочинства за участю іноземних осіб.

10. Міжнародно-правові угоди правового регулювання цивільного судочинства за участю іноземних осіб.

11. Спеціалізовані закони у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб.

12. Суд, як основний учасник цивільного судочинства за участю іноземних осіб.

13 .Процесуальний статус іноземця у цивільному судочинстві.

14. Правовий статус дипломатичної установи у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб.

15. Поняття, процесуальні права та обов'язки іноземців у цивільному судочинстві.

16. Механізми реалізації прав та обов'язків іноземців у цивільному судочинстві.

17. Особливості застосування положень ЗУ «Про міжнародне приватне право» в цивільному судочинстві.

18. Поняття та особливості підсудності цивільних справ з іноземним елементом.

19. Особливості застосування положень ЗУ «Про міжнародне приватне право».

20. Винятки у підсудності цивільних справ з іноземним елементом.

21. Поняття, зміст, структура судових доручень.

22. Особливості написання окремих видів судових доручень.

23. Поняття та загальні положення процесу виконання в Україні судових доручень.

24. Виконання судових доручень у судовому засіданні.

25. Виконання судових доручень уповноваженим працівником суду за місцем проживання фізичної особи чи місцем реєстрації юридичної особи.

26. Порядок звернення до суду про виконання доручення іноземного суду.

27. Підстави відмови у прийнятті судового доручення іноземного суду.

28. Протокол судового засідання про виконання доручення іноземного суду

29. Порядок звернення до закордонної дипломатичної установи.

30. Підстави відмови виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами.

31. Оформлення результатів звернення до дипломатичної установи у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб

32. Поняття та процедура оскарження судових доручень у цивільному судочинстві за участі іноземних осіб.

33. Суб'єкти оскарження судових доручень у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб.

34. Проблеми взаємодії України та іноземних держав у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб.

35. Способи удосконалення взаємодії України та іноземних держав у цивільному судочинстві за участю іноземних осіб.

9. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.
Кількість балів за екзамен– 40.
Кількість балів протягом семестру – 60:
Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \text{ X 8 (вісім)}$$

Примітка:
∑40 – сума максимальної кількості балів
∑1 – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях
∑2 – кількість семінарських занять протягом семестру
8 – коефіцієнт

Контрольна робота – 20 балів.

Поточний контроль	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	Сума
Т1-Т12				
∑40	20	60	40	100

Для допуску до складання екзамену здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 10 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов’язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов’язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація

ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівка викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольних та екзаменаційної робіт

Контрольні та екзаменаційна роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 20 тестових завдань, екзаменаційна робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має п'ять варіантів відповідей, тільки одне яких є правильним; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90–100	відмінно
70–89	добре
50–69	задовільно
1–49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

Нормативно-правові акти

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15.

2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text

3. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19.

4. Про судовий збір: Закон України від 08 липня 2011 року № 3674-VI. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17.

Підручники, навчальні посібники, монографії

1. Цивільний процес: підготовка до підсумкового контролю: навчальний посібник / О. А. Устименко, О. М. Волощенко, М. В. Гура. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2025. 228 с. URL: https://ekhnuir.karazin.ua/items/f1901733-f302-46f1-bd1a-c1a9c40bbbc6.

2. Косовський Л. М. Судочинство у цивільних справах з іноземним елементом : монографія. Харків : Право, 2017. 300 с.

3. Цивільне процесуальне право України : навчальний посібник / кол. авторів ; за ред. В. О. Кучера, А. О. Дутко. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 728 с.

4. Цивільне право і цивільний процес: підготовка до атестаційного екзамену: навч. посібник/уклад.: колектив укладачів. ХНУ імені В.Н. Каразіна. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2024. 458 с.

Допоміжна література

1. Луспеник Д. Д. Настільна книга професійного судді при розгляді цивільних справ (складання судових процесуальних документів за новим ЦПК України). Х.: Харків юридичний, 2015. 494 с.

2. Гура, М. (2024). Правове регулювання договору про неконкуренцію (NCA) за законодавством України та Великої Британії. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.* Серія «Право», (38), 108–115. URL: https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-11.

3. Гура, М. (2025). Значення судової практики ЄСПЛ для ІТ-права. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.* Серія «Право», (39), 194–201. URL: https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-39-19.

4. Гура, М. (2025). Адаптація законодавства України до норм EU Artificial Intelligence Act: виклики та перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»,* (40), 119-128. URL: https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-12.

5. Мельник А. С. Поняття, особливості джерел процесуального права. *Актуальні проблеми політики*. 2014. № 54. С. 364-374.

6. Пасайлюк І. В. Щодо визначення поняття «іноземна особа» за національним

та міжнародним законодавством у цивільному процесі. *Державотворення та правотворення в контексті євроінтеграції*: матеріали доповідей, виступів і повідомлень учасників IV-го Всеукраїнського круглого столу, м. Львів, 7 грудня, 2018 р. Львів, 2018. С. 125-128.

7. Пасайлюк І. В. Іноземці та особи без громадянства як свідки в цивільній справі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки». 2017. № 5. С. 110–115.

8. Карлінська С.І. Особливості цивільного судочинства у справах із «іноземним елементом». *Юридичний науковий електронний журнал.* 2024. № 2. С. 106-109.

9. Лисюк, Я. Ю. Принципи цивільного судочинства як наукова проблема. *Часопис Київського університету права*, (2), 2023. С. 186–191. URL:https://doi.org/10.36695/2219-5521.2.2023.40

10. Боровик К.В., Резникова М.О. Проблемні питання розірвання шлюбу в судовому порядку. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №2 С. 63-64. URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/09/12.pdf

11. Сібільов Д.М. Добросовісна поведінка сторін у виконавчому провадженні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2026. № 2. С. 97-100 URL: https://lsej.org.ua/2_2026/21.pdf

12. Бобко В. Г. Окремі питання доказування у цивільному судочинстві при розгляді справ про визнання особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 16. С. 100–103.

13. Скрипник В. Л., Слободяник Т. М. Визнання особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою в судовому порядку: окремі аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. Вип. 82. С. 323–327.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. http://www.court.gov.ua – Судова влада України (офіційний портал)
2. http://www.ccu.gov.ua – Конституційний Суд України
3. http://supreme.court.gov.ua/supreme/ – Верховний Суд
4. http://reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень
5. http://zakon1.rada.gov.ua – Законодавство України